

Zeytinde Hasat Zamanı ve Yöntemleri

Hatice GÖZEL / Ziraat Yük. Müh.
Antepfistigi Araştırma İstasyonu Müdürlüğü

Zeytin meyvesi, sofralık ve yağlık olarak değerlendirilir. Zeytinin değerlendirme şekli ve hasat zamanı genel olarak bölgelere, iklime ve çeşide göre değişmektedir. Ürün, sofralık olarak değerlendirilecekse yeşil ya da siyah olgunluk döneminde hasat edilir, yağlık olarak değerlendirilecekse ürünün tamamının kararması beklenir.

Yeşil zeytin hasadı, tane rengi yeşilden sarıya döndüğü dönemde başlar, pembemsi renk oluşana kadar devam eder(Eylül-Ekim). Siyah sofralık zeytinlerde hasat, tanelerin normal iriliğe ulaşip çeşide özgü rengi aldığı, ağaç üzerindeki meyvelerin çoğunun siyahlaştığı dönemde yapılır(Kasım-Aralık).

Yağlık zeytinler, genelde ağaçta hiç yeşil meyve kalmadığı zaman hasat edilmektedir (Kasım -Aralık). Olgunluğun başlangıcında düşük olan yağ oranı mevsim ilerledikçe artmaktadır. Hasadın çok geciktirilmesi durumunda taneler kendiliğinden dökülür. Bu nedenle hasat geciktirilmemelidir. Hasattan sonra ürün, en kısa sürede yağa işlenmelidir. Kendiliğinden ağaç altına düşen zeytinler hemen toplanmadığı ve bir süre toprakla temas halinde beklediği için genelde yüksek asitli yağ verirler. Bu nedenle ayrı toplanmalı ve yağı ayrı çıkarılmalıdır.

Geleneksel Hasat Yöntemleri

Zeytin yetiştiriciliğinde geleneksel hasat yöntemleri yaygın olarak kullanılmaktadır. Ancak bu yöntemler çeşitli sakıncaları da beraberinde getirmektedir. Kullanılacak hasat tekniği, gelecek üretim döneminin verimliliğini etkilemektedir.

Hasat yöntemleri , bölge halkının sosyo-ekonomik koşulları, çeşit özellikleri, ağaç ölçüleri gibi faktörlere bağlı olarak farklılıklar göstermektedir. Mevcut uygulamalar genel olarak üçe ayrılmaktadır.

1-Yerden Toplama :

Yerden Toplama

Bu yöntemde olgunlaşan ve ağaç dibine dökülen zeytinler yerden elle toplanmaktadır. Bu yöntemle toplanan zeytinlerin sofralık değerleri düşük olup daha çok yağa işlenirler. Ancak yere düşerken tanede oluşan yara bereler yağın kalitesini de düşürmektedir.

2-Doğrudan Ağaç Üzerinden Toplama :

Kalite açısından hemen hemen en iyi hasat şeklidir. Olgunlaşan zeytinler, elle sıyrılarak toplanır. Bu şekilde toplanan meyveler, hem sofralık hem yağlık olarak değerlendirme açısından kalite özelliklerini

Sırıkla Silkerek Toplama

korurlar. Bu hasat yönteminde daha fazla işçilik ve zaman harcanmakla birlikte ürün kalitesinin yükselmesi ve bir sonraki alınacak ürün miktarının artması nedeniyle bu giderler karşılanmış olacaktır.

3-Sırıkla Silkerek Toplama:

Bu yöntemde olgunlaşan zeytinler, sıırıklarla çırpılarak toplanır. Ülkemizde özellikle de yağlık zeytinlerde en yaygın kullanılan yöntemdir. Fakat hasat sırasında meyvenin ve ağacın göreceği zararlanmalar nedeniyle tavsiye edilmemektedir. Sırıkla toplama sırasında gelecek yıl ürün verecek olan gözler zarar gördüğünden hasadı izleyen yıl verim ya çok düşük olmakta yada hiç verim alınamamaktadır. Ayrıca yaralı yerlerden "Zeytin dal kanseri" bulaşabilmektedir. Sırıkla vurma sırasında zeytin daneleri de zedelenmekte ve zarar görmektedir.

Hasat edilen zeytinler, evde veya bahçede fazla bekletilmemeli ve fabrikaya götürürken kasa kullanılmasıyla çuvala göre daha iyi bir yöntem olduğu unutulmamalıdır. Çünkü kasa içerisinde bulunan zeytinler fabrikada bekleme esnasında

da iyi havalanmakta, daneler ezilmeden ve bozulmadan muhafaza edilmektedirler. Plastik çuval veya torbada ise zeytinlerin çürüyerek bozulma süresi daha kısa olduğu için kaliteli yağ (düşük asitli ve nefasetli yağ) elde etmek mümkün olmadığından tercih edilmemelidir.

Zeytin üretimindeki en yorucu, en zaman alıcı, aynı zamanda üretim maliyetinde en yüksek paya sahip olan aşama hasattır. Tüm zeytinci ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de zeytin üretim masrafları içinde hasat masrafları en büyük payı almaktadır. Meyve özelliklerine bağlı olarak değişmekle birlikte toplam maliyetin yaklaşık % 60'ını hasat oluşturmaktadır. Bu nedenle hasat, zeytin yetiştiriciliğinde en önemli sorunlardan biri olarak karşımıza çıkan, üzerinde dikkatle durulması gereken bir işlemdir.

Klasik hasat yöntemleri büyük ölçüde insan işgücüne dayanmakta ve hasadın kış aylarına rastlaması hasat işlerini zorlaştırmakta, hasatta veriminin düşük olmasına sebep olmaktadır.

El işçiliğindeki fiyat artışları ve ha-

sat döneminde işçi bulma güçlüğü günden güne artmaktadır. İşçilik nedeniyle hasatta yüksek bir maliyet oluşmaktadır. Hasat sırasında kullanılan sıırıklar ağaçlarda dalların kırılmasına, kullanılan sıırığın tüm ağaçlarda kullanılması bir ağaçta bulunan hastalığı diğer ağaçlara taşınmasına, zeytin tanelerinde ezikliklere neden olduğundan verim ve kalite kaybına yol açmaktadır. Makineli hasat sayesinde daha kısa sürede daha fazla ürün toplanabilmekte, daha verimli ve kaliteli ürün elde edilebilmektedir. Hasatta mekanizasyona geçiş, yaklaşık 3-4 aya yayılan ve zaman zaman hava koşullarının olumsuzluğu ile uzayan ve verim kaybına neden olan hasat süresini de kısaltmaktadır.

Ülkemizde kullanılan teknikler ve makine çeşitleri ;

- 1- El
- 2- Tarak
- 3- Sırık
- 4- Akülü, patlar motorlu yada pnömatik çırpıcı
- 5- Patlar motorlu sarsıcı
- 6- Traktöre monte sarsıcı (Gövde yada ana dal)
- 7- Kendi yürüyen sarsıcı (Gövde)

sofralık (domat) zeytin çeşidinde, çırpıcı ile yaptıkları hasat işleminde ağaç ve meyve zararı değerlerinin diğer tip hasat makinalarına göre arttığını, meyve kalitesi-pazar değerinde kayıplara neden olduğunu belirtmişlerdir. Fakat bu tip makineler hem kullanım kolaylığı açısından, hem de diğer tip makinalara göre düşük maliyeti sebebiyle tercih edilmektedir

Çalışma koşullarının zorlu, işgücünün pahalı ve temininin güç olması, ayrıca elde edilen ürünün kalitesi ve ağaç üzerindeki olumsuz etkileri nedeniyle klasik hasat yöntemlerinin zeytinciliğin bugünkü ihtiyaçlarına yeteri kadar cevap vermediği görülmektedir.

Zeytinliklerimizin coğrafi konumları, ağaç yapıları ve hasat etme zamanına göre bir veya birden fazla çeşitteki makine ile sistemli bir çalışma sayesinde hasat maliyetleri düşürebilir. Ülke zeytinciliğimizin ilerlemesi de zeytincilerimizin gelirinin artması ile orantılıdır. Bu sebeple kilo başı zeytin toplama maliyetinin asgari seviyeye düşürülmesi gerekmektedir.

leyen bir faktördür. Dal sarsıcılarıdaki en büyük sakıncalardan biri, dikkatsiz ve aynı dalda uzun süreli kullanımların dalda zedelenmelere sebep olabilmesidir.

Çırpıcılarda ise, hasat sırasında çırpıcı parmakların meyve ile direkt temas etmesi sonucu hasat etkinliği diğer makinalara göre daha yüksek olmaktadır. Çırpıcıların tüm ağaçta gezdirilerek hasat işlemini gerçekleştirmesi, zaman alıcı bir uygulama olmakla birlikte ağaçta kalan meyve sayısı en az düzeyde olmaktadır. Ayrıca Qabatty ve Alayunt (2010),

KAYNAKLAR

- 1-Alayunt, F.N. 2013. Zeytin Hasadının Farklı Yönlere Değerlendirilmesi. Agroworld dergisi.
- 2-Gözel ve ark.2008. Zeytin Yetiştiriciliği El Kitabı. Antepfistigi Araştırma Enstitüsü. Gaziantep.
- 3-Caran, D. 2006. Zeytinde Hasat. Zeytin Yetiştiriciliği Kitabı. Zeytincilik Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü Yayınları. Yayın no:61. İzmir
- 4-Qabatty, A., Alayunt, F.2010.Domat Zeytin Çeşidinde Farklı Hasat Yöntemlerinin Meyve Kalitesine Etkileri. Doktora Tezi. Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Makinaları Anabilim Dalı, Bornova, İzmir.

Hasat işlemini en kısa sürede tamamlayabilmek için gövde sarsıcı makinalar tercih edilebilir. Buna karşın ülkemizdeki zeytin ağaçlarının % 80 oranında eğimli arazilerde olması bu tip makinaların kullanımını önemli ölçüde sınırlandıran bir etkidir. Gövde sarsıcıların maliyetlerin diğerlerine göre daha yüksek olması da yaygınlaşmasını engel-

